

процесуального кодексу України у взаємозв'язку з положеннями пункту 8 частини третьої статті 129 Конституції України, частини другої статті 293 Цивільного процесуального кодексу України від 22 квітня 2014 року № 4-рп/2014 // Справа № 1-5/2014 та ін.

¹⁵ Дурманов Н. Д. Советский уголовный закон / Н. Д. Дурманов. – М. : Изд-во МГУ, 1967. – С. 288; Рез П. С. Толкование гражданско-правовых нормативных актов : автореф. ... канд. юрид наук / Р. С. Рез. – Л., 1958. – С. 12.

¹⁶ Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар. Кн. 2 / ред. та авт. А. С. Довгерт [та ін.]. – К.: Істина, 2004. – 928 с.; Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: / ред. О. В. Дзера, Н. С. Кузнєцова, В. В. Луць. – К. : Юрінком Інтер, 2013.

¹⁷ Кравчук В. М. Науково-практичний коментар до Цивільного процесуального кодексу України / В. М. Кравчук, О. І. Угриновська. – Х., 2010. – 800 с.; Телітко В. Е. Науково-практичний коментар Цивільного процесуального кодексу України / В. Е. Телітко, Ю. Д. Притика (ред.). – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 696 с.

¹⁸ Шадура Д. Юрисдикційність вимог про тлумачення змісту правочину за статтею 213 Цивільного кодексу України / Д. Шадура // Юридичний журнал. – 2009. – № 5. – С. 25–30.

¹⁹ Печений О. Стаття 6 Цивільного кодексу України: спроба доктринального тлумачення / О. Печений // Вісник академії правових наук України. – 2008. – № 2 (53). – С. 120–135.

Резюме

Антошкіна В. К. Суб'єктний склад цивільно-правового тлумачення.

У даній статті розглянуто структуру процесу тлумачення норм цивільного права. Визначено суб'єктний склад цивільно-правового тлумачення. Проаналізовано види тлумачення цивільно-правових норм за суб'єктами. Окреслено особливості тлумачення цивільно-правових норм залежно від суб'єктів тлумачення. Особливу увагу приділено доктринальному тлумаченню.

Ключові слова: суб'єкт тлумачення, склад тлумачення, тлумачення цивільних норм, предмет тлумачення, види тлумачення.

Резюме

Антошкіна В. К. Субъектный состав гражданско-правового толкования.

В данной статье рассмотрена структура процесса толкования норм гражданского права. Определен субъектный состав гражданско-правового толкования. Проанализированы виды толкования гражданско-правовых норм по субъектам. Очерченные особенности толкования гражданско-правовых норм в зависимости от субъектов толкования. Особое внимание уделено доктринальному толкованию.

Ключевые слова: субъект толкования, состав толкования, толкование гражданских норм, предмет толкования, виды толкования.

Summary

Antoshkina V. The subjects of the process of interpretation of civil law.

In this article, the structure of the process of interpreting the norms of civil law is examined. The subject of the process of civil law interpretation is determined. The types of interpretation of civil law norms by subjects are analyzed. Specific features of interpretation of civil law are specified depending on the subjects of interpretation. Particular attention is paid to doctrinal interpretation.

Key words: subject of interpretation, composition of interpretation, interpretation of civil norms, object of interpretation, types of interpretation.

УДК 347.23

А. Ю. БАБАСКІН

Анатолій Юрійович Бабаскін, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ БАНКІВСЬКОГО КОМІСІЙНОГО КРЕДИТУ В ЦИВІЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

В Україні учасники (засновники, акціонери, пайовики) банків традиційно інвестують кошти не тільки з метою можливого отримання доходів від банківської діяльності у вигляді дивідендів, а й для набуття можливості отримання від останніх фінансових послуг для себе особисто та інших осіб, пов'язаних з банком через особу такого інвестора. Наприклад, особа, пов'язана з банком через особу учасника банку, розміщує в банку кошти (вклад, або залишок коштів на поточному рахунку), а банк за рахунок таких залучених коштів надає іншій особі, пов'язаній з банком через особу учасника банку, кредит за низькою процентною ставкою, що відбувається з дотриманням вимог норм ч. 3 ст. 346 Господарського кодексу України. Зрозуміло, що зазначені депозитно-кредитні операції банку юридично не пов'язані між собою, а сама можливість здійснен-

ня таких банківських операцій з пов'язаними з банком особами на цей час обмежується нормами ст. 52 Закону України «Про банки і банківську діяльність». Останні встановлюють обмеження для проведення операцій банків з пов'язаними особами, зокрема, фіксують недійсність кредитних договорів, що були укладені банком з пов'язаними особами на умовах, які не відповідають поточним ринковим умовам.

Вважаємо, що у кредитних відносинах за участі банків законодавство має забезпечити збалансованість інтересів банків, інвесторів, а також інших клієнтів банків. В іншому разі заінтересованість українських інвесторів у інвестуванні коштів у банківській сектор економіки України буде неминуче падати, що призведе до повного панування на банківському ринку України іноземного капіталу.

На наш погляд, вирішенню вказаної проблеми може сприяти запровадження в законодавстві України інституту «банківського комісійного кредиту». Цей крок також може сприяти вирішенню проблеми дотримання суб'єктами господарювання норм Розпорядження Державної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 31 березня 2006 р. № 5555 «Про можливість надання юридичними особами – суб'єктами господарювання, які за своїм правовим статусом не є фінансовими установами, фінансових послуг з надання коштів у позику та надання поручительств» (зарєстровано в Міністерстві юстиції України 25 квітня 2006 р. за № 477/12351)¹. З огляду на вказане конструкція договору банківського комісійного кредиту може бути цікавою не тільки для пов'язаних із банками осіб, а й для інших учасників цивільних відносин. Підкреслимо, що зазначена правова конструкція в цілому притаманна законодавству країн з економікою перехідного періоду, прикладом чого є законодавство Китайської Народної Республіки².

Науково-теоретичними дослідженнями правового регулювання кредитного договору та договору комісії з цивільно-правової точки зору займалися такі вітчизняні та іноземні науковці, як: М. М. Агарков, І. А. Безклубий, М. І. Брагінський, В. В. Вітрянський, О. В. Дзера, А. С. Довгерт, Л. Г. Єфимова, О. С. Іоффе, Н. С. Кузнєцова, Л. О. Новосолова, В. В. Луць, Є. О. Суханова та багато інших.

Метою статті є дослідження можливості запровадження в законодавстві України інституту «банківського комісійного кредиту», виявлення його основних правових рис та надання відповідних пропозицій щодо вдосконалення чинного законодавства України.

Як відомо, в законодавстві під фінансовим посередництвом банків розуміється їх діяльність, пов'язана з отриманням та перерозподілом фінансових коштів, крім випадків, передбачених законодавством (ч. 3 ст. 333 ГК України). Як вказує Г. Ю. Шемшученко, концепція доктрини фінансового посередництва передбачає вжиття терміна «фінансовий посередник» для узагальненої класифікації кола осіб, наділених правом бути професійними учасниками фінансових та кредитних правовідносин у широкому розумінні³. На думку О. Р. Ящишак, фінансовим посередництвом є професійна діяльність фінансових установ, яка полягає у залученні тимчасово вільних фінансових ресурсів фізичних і юридичних осіб з метою їх ефективного перерозподілу, який забезпечить одержання прибутку і захист майнових інтересів споживачів фінансових послуг⁴. У свою чергу, В. В. Резнікова визначає фінансове посередництво як професійну господарську діяльність із залучення та розміщення коштів індивідуальних інвесторів (клієнтів), яка передбачає тривалі відносини між індивідуальними інвесторами та фінансовими посередниками і, відповідно, нагромадження активів на балансах цих фінансових посередників⁵.

На думку Є. Б. Осипова, посередництво в економічному сенсі (економічне посередництво) означає надання послуг з встановлення економічних зв'язків між учасниками майнового обороту. Посередництво в юридичному сенсі (правовий інститут посередництва) вужче за обсягом поняття. Воно охоплює собою лише посередницькі договори послуг. Згідно з цим виділяється посередництво в економічному (надання послуг зі встановлення економічних зв'язків між учасниками майнового обороту) і юридичному (правовий інститут посередництва або інститут підприємницьких посередницьких договорів послуг) сенсах⁶. З огляду на вищевказане характеризувати в цілому діяльність банків як фінансове посередництво можна лише з економічної точки зору, оскільки більшість банківських правочинів (договір банківського вкладу, кредитний договір, договір банківського рахунку, гарантія тощо) в науці цивільного права не належать до посередницьких правочинів. До останніх в діяльності банків науковці, як правило, відносять лише договір доручення, договір комісії та договорів управління майном⁷.

Згідно з нормами чинного банківського законодавства банк може залучати кошти не тільки у вклади (вкладні та поточні рахунки), а й на інших підставах (наприклад, міжбанківський кредит, емісія боргових цінних паперів, залучення коштів в управління тощо). На наш погляд, можливим та доцільним є також надання банкам права залучати кошти на підставі «договору комісії», з метою подальшого надання за рахунок залучених коштів «банківського комісійного кредиту» третій особі (особам), яка буде визначена комітетом у договорі комісії.

Оскільки договорі комісії належить до посередницьких договорів, посередницькі послуги: а) мають нематеріальний характер; б) результати діяльності з надання послуг реалізуються і споживаються в процесі здійснення цієї діяльності; в) вони нероздільно пов'язані з особою послуго надавача⁸. Як вказує С. В. Скороходов, договір комісії належить до особливої категорії договорів про надання послуг – посередницьких договорів, які оформлюють відносини побічного посередництва. Під останнім слід розуміти правовий спосіб участі учасників цивільного обороту в цивільних відносинах, при яких задоволення кінцевих економічних інтересів цих учасників досягається через встановлення правових зв'язків між ними за допомогою дій юридичного та фактичного характеру третьої особи – посередника⁹. Зазначимо, що як побічне представництво розглядає представництво, яке виникає на підставі договору комісії, і О. С. Іоффе¹⁰.

З легального визначення поняття «договір комісії» (ст. 1011 ЦК України) не вбачається обмежень переліку правочинів, які може вчиняти комісіонер на виконання договору комісії. Таким чином, до предмета такого договору можуть належати не тільки дії з укладення договорів купівлі-продажу, а й дії з укладання інших оплатних правочинів. З огляду на вказане вважаємо, що внесення змін до чинного законодавства України щодо встановлення особливостей правового регулювання договору комісії, на виконання якого комісіонер має укласти договір банківського комісійного кредиту, не суперечить правовій природі договору комісії, оскільки закон прямо передбачає встановлення особливостей договору комісії (ст. 1028 ЦК України).

На наш погляд, за договором комісії банк (комісіонер) може зобов'язатись за дорученням другої сторони (комітента) укласти один або кілька кредитних договорів з третьою особою (особами) від свого імені, за дорученням та за рахунок комітента. У такому договорі комісії сторонами може бути визначені не тільки особа позичальника (позичальників) за кредитним договором, а й визначено усі істотні умови, які закон та сторони визначають в якості таких для договору про банківський комісійний кредит.

За договором комісії комісіонер виступає перед третьою особою від свого імені. Відповідно до цього за договором, укладеним із третьою особою, комісіонер набуває права навіть тоді, коли комітент був названий у договорі або прийняв від третьої особи виконання договору (ч. 2 ст. 1016 ЦК). У свою чергу, за договором комісії комітент зобов'язаний забезпечити комісіонера всім необхідним для виконання обов'язків перед третьою особою (ч. 1 ст. 216 ЦК України). Як вказує О. В. Станкевич, вчинення правочину за рахунок комітента означає, що комісіонер не тільки вчиняє правочин, а й виконує його з третьою особою за рахунок комітента¹¹. У свою чергу, О. М. Сибіга вважає, що поняттям «вчинення правочину» охоплюється не тільки виконання комісіонером власних обов'язків, а й прийняття ним виконаного від третьої особи, а також передача отриманого результату комітенту з поданням йому звіту, бо комісіонер укладає правочин від свого імені, а тому останній не породжує юридичного зв'язку між комітентом і третьою особою¹².

Отже, уклавши від свого імені та за рахунок комітента з позичальником договір про банківський комісійний кредит на умовах, передбачених у договорі комісії, банк зобов'язаний надати позичальнику відповідну фінансову послугу. При поверненні кредитодавцем кредиту та сплаті останнім процентів за ним перерахувати їх комітенту в строки, встановлені договором, комісії за винятком утриманої банком комісійної винагороди, що передбачена договором комісії. Таким чином, комітент зможе за рахунок власних коштів та за участю професійного посередника на ринку банківських послуг (який має банківську ліцензію) забезпечувати кредитними коштами інших пов'язаних із ним осіб на умовах, які будуть визначатись в договорі комісії, а також отримати дохід від вчинення комісіонером кредитного правочину (правочинів) у вигляді процентів. У свою чергу, перевагою вказаного виду кредиту для банку є те, що зазначені «банківські комісійні кредити» не тільки надаються банком за рахунок комітента, а й фактично надаються на ризик комітента, оскільки саме комітент обирає позичальника та визначає істотні умови договору про банківський комісійний кредит. Відсутність кредитних ризиків для банку може забезпечуватись шляхом укладення між сторонами договору комісії договорів про відступлення права вимоги за договором про банківський комісійний кредит та про переведення боргу за договором комісії. Оскільки в такому випадку кредитні ризики у банку фактично відсутні, зазначені кредити можуть бути бланковими та надаватись банком за спрощеною процедурою, без обов'язкового проведення оцінки кредитоспроможності кредитотримувача, якщо інше не встановлено договором комісії. Зазначене може значно спростити та прискорити оформлення й надання таких кредитів. Вважаємо, що низький рівень кредитного ризику за «банківським комісійним кредитом» має бути врахований і в нормативно-правових актах Національного банку України, в частині встановлення для таких кредитів окремих вимог щодо формування банками обов'язкових резервів та економічних нормативів, встановлених Інструкцією про порядок регулювання діяльності банків в Україні, затвердженої постановою Правління Національного банку України від 28 серпня 2001 р. № 368 (zareєстровано в Міністерстві юстиції України 26 вересня 2001 р. за № 841/6032)¹³ (зокрема, максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7), великих кредитних ризиків (Н8), максимального розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих одному інсайдеру (Н9), максимального сукупного розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих інсайдерам (Н10)). Зазначене, у свою чергу, може мати ефект здешевлення кредиту для позичальника.

Для запровадження в законодавстві України інституту «банківського комісійного кредиту» пропонуємо внесення наступних змін до законодавства України: а) доповнити ст. 1054 Цивільного кодексу України частиною четвертою наступного змісту: «4. За договором про банківський комісійний кредит банк (кредитодавець) зобов'язується надати від свого імені та за рахунок комітента грошові кошти позичальнику у розмірі та на умовах, встановлених договором про банківський комісійний кредит, а позичальник зобов'язується повернути банківський комісійний кредит та сплатити проценти за ним. Істотними умовами договору про банківський комісійний кредит є предмет договору, строк користування кредитом, розмір процентної ставки за кредитом, право банку на розкриття інформації, що є банківською таємницею комітенту щодо особи позичальника та умов договору про банківський комісійний кредит, інші умови, встановлені в якості істотних законом або договором комісії. Договір відступлення права вимоги за договором про банківський комісійний кредит може бути укладений банком та комітентом одночасно з укладанням договору про банківський комісійний кредит під відкладальною умовою. Предметом відступлення за цим договором є дійсне права вимоги банку або право вимоги, що виникне у банку в майбутньому на підставі договору про банківський комісійний кредит. Відступлення прав вимоги за договором про банківський комісійний кредит відбувається з одночасним переведенням боргу банку за договором комісії до комітента. Договір переведення боргу укладається сторонами одночасно з догово-

ром відступлення права вимоги. Зазначені договори можуть бути укладені сторонами у вигляді змішаного договору. До відносин за договором про банківській комісійний кредит не застосовуються норми Закону України «Про споживче кредитування»; б) доповнити ч. 1 ст. 1056 Цивільного кодексу України положенням наступного змісту: «Кредитодавець має право відмовитися від надання позичальнику банківського комісійного кредиту частково або в повному обсязі у разі ненадходження до банку, що уклав договір про банківській комісійний кредит коштів від комітента за договором комісії»; в) доповнити Цивільний кодекс України ст. 1028.1 наступного змісту: «Стаття 1028.1 Особливості договору комісії щодо укладення договору банківського комісійного кредиту. За договором комісії щодо укладення договору банківського комісійного кредиту банк (комісіонер) зобов'язується укласти від свого імені, за дорученням та за рахунок комітента один або кілька договорів про банківській комісійний кредит з третьою особою (особами), яка вказана в договорі комісії на зазначених в ньому умовах. Істотними умовами договору комісії щодо укладення договору про банківській комісійний кредит є предмет договору, розмір винагороди комісіонера, порядок та строк її сплати, порядок та строки забезпечення комітентом банку коштами, порядок та строки розрахунків між банком та комітентом в процесі виконання договору про банківській комісійний кредит, строк договору комісії, особа позичальника (позичальників), істотні умови договору (договорів) про банківській комісійний кредит, який (які) має укласти комісіонер, інші умови, за якими за заявою хоча б однієї сторони мала бути досягнута домовленість. До відносин за цим договором не застосовуються положення щодо «умов договору комісії» (ст. 1012 ЦК України), «субкомісії» (ст. 1015 ЦК України), «делькредере» (ч. 3 ст. 1016 ЦК України). До відносин за цим договором положення інших статей глави 69 Цивільного кодексу України, застосовуються, якщо інше не встановлено цією статтею Кодексу»; г) доповнити ст. 1 Закону України «Про банки і банківську діяльність» наступним положенням: банківській комісійний кредит – це фінансова послуга, яка надається банком позичальнику від свого імені та за рахунок комітента у розмірі та на умовах, встановлених договором»; д) викласти п. 3 абзацу третього ст. 47 Закону України «Про банки і банківську діяльність» у наступній редакції: «3) розміщення залучених у вклади (депозити), у тому числі на поточні рахунки, або на підставі договору комісії коштів та банківських металів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик або без такого»; ж) викласти абзац п'ятий ст. 52 Закону України «Про банки і банківську діяльність» у наступній редакції: «Правочини, вчиненні банком із пов'язаними з банком особами, за винятком договорів про банківській комісійний кредит, на умовах, що не є поточними ринковими умовами, визнаються недійсними з моменту їх укладення»; з) викласти абзац сьомий ст. 52 Закону України «Про банки і банківську діяльність» у наступній редакції: «Банку забороняється надавати кредити будь-якій особі для погашення цією особою будь-яких зобов'язань перед пов'язаною з банком особою, за винятком договорів про банківській комісійний кредит, придбання активів пов'язаної з банком особи, за винятком продукції, що виробляється цією особою; придбання цінних паперів, розміщених чи підписаних пов'язаною з банком особою».

¹ Офіційний вісник України. – 2006. – № 17. – С. 113. – Ст. 1284, код акту 36122/2006.

² Зарубежное банковское право (банковское право Европейского союза, Франции, Швейцарии, Германии, США, КНР, Великобритании) : моногр. / отв. ред. Л. Г. Ефимова. – М. : Проспект, 2016. – С. 500–502.

³ Шемшученко Г. Ю. Фінансово-правові аспекти регулювання банківського кредитування : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / Г. Ю. Шемшученко. – К., 2005. – С. 3.

⁴ Яцишак О. Р. Державне регулювання ринку фінансових послуг в Україні: організаційно-правовий аспект : дис. ... кан. юрид. наук : спец. 12.00.07 / О. Р. Яцишак. – К., 2010. – С. 78.

⁵ Резнікова В. В. Теоретичні проблеми регулювання посередництва у сфері господарювання України: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.04 / В. В. Резнікова. – К., 2011 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mydisser.com/en/catalog/view/6/345/7762.html>

⁶ Осипов Е. Б. Правовая природа банковских договоров / Е. Б. Осипов. – Алматы : АдилетПресс, 1997 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=39550133#pos=1;-217

⁷ Див., наприклад: Резнікова В. Поняття та особливості посередницьких договорів / В. Резнікова // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2010. – № 85. – С. 75–76; Мельник С. В. Професіональне коммерческое (торговое) представительство : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / С. В. Мельник. – СПб., 2004. – С. 113.

⁸ Резнікова В. В. Теоретичні проблеми регулювання посередництва у сфері господарювання України: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.04 / В. В. Резнікова. – К., 2011 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mydisser.com/en/catalog/view/6/345/7762.html>

⁹ Скороходов С. В. Договор комиссии по законодательству РФ и практика его применения в предпринимательской деятельности : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / С. В. Скороходов. – Томск, 2003 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lawtheses.com/dogovor-komissii-po-zakonodatelstvu-rf-i-praktika-ego-primeneniya-v-predprinimatelskoy-deyatelnosti>

¹⁰ Иоффе О. С. Советское гражданское право. Курс лекций. Отдельные виды обязательств / О. С. Иоффе. – Л.: Изд-во Ленингр. ун-та 1961. – С. 239.

¹¹ Станкевич А. В. Договор комиссии в гражданском праве Российской Федерации : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / А. В. Станкевич. – М., 2009 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dissercat.com/content/dogovor-komissii-v-grazhdanskom-prave-rossiiskoi-federatsii>

¹² Сибіга О. М. Договір комісії за цивільним кодексом України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / О. М. Сибіга. – Х., 2009. – С. 15; Колосов Р. В. Договір комісії і агентський договір у цивільному праві : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / Р. В. Колосов. – К., 2004. – С. 65.

¹³ Офіційний вісник України. – 2001. – № 40. – С. 83. – Ст. 1813, код акту 20055/2001.

Резюме

Бабаскін А. Ю. Проблеми та перспективи запровадження інституту банківського комісійного кредиту в цивільно-му законодавстві України.

У статті розглянуто можливість запровадження в законодавстві України інституту «банківського комісійного кредиту», що має сприяти, зокрема, відновленню заінтересованості українських інвесторів до інвестування грошових коштів у банківській сектор економіки України, розширенню можливості банків щодо залучення грошових коштів та кредитування пов'язаних із банками осіб тощо. Для цього пропонується надати банкам як фінансовим посередникам залучати грошові кошти на підставі договору комісії та укладати з позичальником договори банківського комісійного кредиту, який є видом кредитного договору. Для цього автором пропонується внесення відповідних змін до Цивільного кодексу України та Закону України «Про банки і банківську діяльність».

Ключові слова: кредит, кредитний договір, договір комісії.

Резюме

Бабаскін А. Ю. Проблемы и перспективы внедрения института банковского комиссионного кредита в гражданском законодательстве Украины.

В статье рассмотрена возможность введения в законодательство Украины института «банковского комиссионного кредита», что должно способствовать, в частности, восстановлению заинтересованности украинских инвесторов к инвестированию денежных средств в банковской сектор экономики Украины, расширению возможности банков по привлечению денежных средств и кредитованию связанных с банками лиц и т.д. Для этого предлагается предоставить банкам как финансовым посредникам привлекать денежные средства на основании договора комиссии и заключать с заемщиком договора банковского комиссионного кредита, который является видом кредитного договора. Для этого автором предлагается внесение соответствующих изменений в Гражданский кодекс Украины и Закон Украины «О банках и банковской деятельности».

Ключевые слова: кредит, кредитный договор, договор комиссии.

Summary

Babaskin A. Problems and prospects of introduction of the bank commission credit in the civil law of Ukraine.

The article considers the possibility of introducing in the legislation of Ukraine the institute a «bank loan loan», which should promote, in particular, restoration of interest of Ukrainian investors in investing money in the banking sector of the economy of Ukraine, expanding the ability of banks to raise funds and lending related to banks, etc. To this end, it is proposed to give banks, as financial intermediaries, the right to raise funds on the basis of a commission agreement and conclude with the borrower a bank loan loan agreement that is a type of loan agreement. For this purpose, the author proposes to introduce appropriate amendments to the Civil Code of Ukraine and the Law of Ukraine «On Banks and Banking».

Key words: credit, loan agreement, commission contract.

УДК [342.721+347.122+347.151] (477)

І. А. БІРЮКОВ

Іван Андрійович Бірюков, кандидат юридичних наук, професор, професор Національної академії внутрішніх справ України

СПІВВІДНОШЕННЯ ЖИТТЯ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ ЯК НАЛЕЖНОГО ЇЇ БЛАГА З ПРАВОМ НА ЖИТТЯ

Минуло не так багато часу з дня набрання чинності Цивільного кодексу України (в подальшому ЦК), але певну оцінку його окремих положень можна дати вже сьогодні. Це стосується перш за все тих норм ЦК, які вперше були введені до цивільного законодавства України. Однією з таких норм є ст. 281 під назвою «Право на життя»¹.

Традиційно право на життя розумілося як право на збереження життя і трактувалося перш за все як відмова від війни й участі в ній, відмова від смертної кари, встановлення порядку застосування зброї і знаходженні її в цивільному обігу². Вперше міжнародно-правова регламентація права на життя була наведена в Загальній декларації прав людини (1948 р.) і безперечно була реакцією на незахищеність та знецінення військової людського життя.

За час існування ЦК, дослідженню особистих немайнових прав фізичної особи, у тому числі й права на життя, було присвячено тисячі сторінок друкованої продукції, на яких автори, з деякими уточненнями редакційного характеру, позитивно ставились до закріплення в ЦК права на життя як особистого цивільного немайнового права фізичної особи. Зверталась увага на те, що введення в ЦК ст. 281 не лише здійснило позитивну регламентацію даного права, а й гарантувало фізичній особі належні умови здійснення цього права та забезпечило надійним та ефективним механізмом захисту даного права у випадках його порушення, оспорювання чи невизнання³.